

Sygn. akt I ACa 340/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2020r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia – Dorota Markiewicz (spr.)

Sędzia – Marzanna Góral

Sędzia del. – Agnieszka Wachowicz-Mazur

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2020 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa B. M.

przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...)

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 marca 2020 r., sygn. akt I C1313/18

I. oddala apelację;

II. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. przyznaje adwokat E. J. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 2070 (dwa tysiące siedemdziesiąt) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Agnieszka Wachowicz-Mazur Dorota Markiewicz Marzanna Góral

Sygn. akt I ACa 340/20

UZASADNIENIE PKT I WYROKU

Powód B. M. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...) o ochronę dóbr osobistych, żądając zobowiązania pozwanego do zaprzestania naruszania dóbr osobistych powoda poprzez usunięcie z Rejestru (...) wizerunku powoda oraz danych identyfikujących w postaci: imienia, nazwiska, daty urodzenia, miejsca urodzenia, miejscowości w której przebywa, państwa oraz województwa popełnienia czynu zabronionego, kwalifikacji prawnej czynu, podstawy orzeczonych kar, środków karnych, zabezpieczających i poprawczych, wychowawczo – leczniczych, nałożonych obowiązków oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę moralną wyrządzoną powodowi polegającą na zamieszczeniu i upublicznieniu jego wizerunku i danych osobowych w prowadzonym przez pozwanego Rejestrze (...).

Pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo; odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego i przyznał wynagrodzenie pełnomocnikom pozwanego z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że wyrokiem z dnia 15 września 2015 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej uznał oskarżonego B. M. za winnego tego, że w dniu 1 października 2013 r., w B., doprowadził dziewięciolatkę do poddania się innej czynności seksualnej, przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat od odbycia kar pozbawienia wolności za umyślne przestępstwa podobne orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 7 marca 2006 r. za dwa przestępstwa z art. 200 § 1 k.k. skazującym na karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Bielsku Białej z dnia 27 października 2006 r. za przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. skazującym na karę 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary zostały objęte wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 14 października 2010 r., które to kary odbył w całości w okresie od 9 maja 2003 r. do 17 lipca 2003 r., od 23 czerwca 2005 r. do 24 czerwca 2005 r. i od 14 lipca 2005 r. do 5 listopada 2012 r., czym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 197 § 3 pkt 2 w zw. z § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 197 § 3 pkt 2 k.k. skazał B. M. na karę 6 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 r. na skutek apelacji obrońcy B. M. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Powód został wpisany do Rejestru (...) (Rejestru Publicznego) prowadzonego przez Ministra (...). W rejestrze tym znajduje się m.in. zdjęcie powoda, imię, nazwisko, data i miejsce urodzenia, informacja o orzeczeniu, na podstawie którego został skazany i podstawa prawna skazania oraz okres pozbawienia wolności (okoliczności niesporne, dane dostępne na stronie Rejestru: (...))

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Podkreślił, że warunkiem odpowiedzialności pozwanego prowadzącego Rejestr i odpowiedzialnego za wprowadzenie do niego danych powoda jest naruszenie dóbr osobistych powoda oraz bezprawność działania i doszedł do przekonania, że umieszczenie danych jakiegokolwiek osoby w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym prowadzi do naruszenia jej dóbr osobistych takich jak dobre imię, cześć, wizerunek.

Sąd Okręgowy odnotował, że powód popełnił przestępstwo, za które został prawomocnie skazany, w październiku 2013 r. Wyrok stał się prawomocny dnia 10 grudnia 2015 r. Następnie, w dniu 1 października 2017 r., weszła w życie ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualny (t.j. 2018, poz. 405, dalej Ustawa). W Ustawie szczegółowo uregulowano kwestie umieszczania danych osób skazanych przed dniem jej wejścia w życie.

Zgodnie z art. 30 Ustawy w sprawach o czyn, o którym mowa w art. 2, jeżeli czyn ten został popełniony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, nie stosuje się przepisów niniejszej ustawy. Jeżeli prawomocne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie zapadło po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a w przyjętej kwalifikacji prawnej powołano przepis wskazany w art. 29 ust. 1 pkt 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 29. Termin, o którym mowa w art. 29 ust. 2 i 4, biegnie w takich wypadkach od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Natomiast w art. 29 Ustawy wskazano:

1. W terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy:

1) w Rejestrze z dostępem ograniczonym zamieszcza się dane o osobach prawomocnie skazanych za popełnienie przestępstw, przeciwko którym prawomocnie warunkowo umorzono postępowanie karne w sprawach o przestępstwa oraz wobec których prawomocnie orzeczono środki zabezpieczające w sprawach o przestępstwa, **jeśli w kwalifikacji prawnej przyjętej w prawomocnym orzeczeniu, które zapadło przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, powołano :**

- a) **art. 197 § 3 pkt 2** lub **§ 4 Kodeksu karnego** ,
- b) **art. 197 § 1** Kodeksu karnego i pokrzywdzonym był małoletni,
- c) **art. 168 § 1** ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. - Kodeks karny (Dz. U. poz. 94, z późn. zm.) i pokrzywdzonym był małoletni,
- d) **art. 168 § 2** ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. - Kodeks karny, jeśli sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem,
- e) **art. 204 § 1** rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. - Kodeks karny (Dz. U. poz. 571, z późn. zm.) i pokrzywdzonym był małoletni;
- 2) **w Rejestrze publicznym zamieszcza się dane o osobach, o których mowa w pkt 1 lit. a i d.**

Zdaniem Sądu Okręgowego wynika z tego, że zgodnie z art. 29 ust. 1 Ustawy, w szczególnych przypadkach możliwe jest umieszczenie w Rejestrze publicznym osoby skazanej prawomocnym wyrokiem, nawet jeżeli zapadł on przed 1 października 2017 r. W przypadku powoda, skazanego na podstawie art. 197 § 3 pkt 2 Kodeksu karnego, podstawę taką stanowi art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. a i pkt 2 Ustawy.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, nie zachodzi sprzeczność pomiędzy art. 29 a art. 30 Ustawy. Art. 29 stanowi szczegółowo określony wyjątek od ogólnej zasady określonej w art. 30 co do niedziałania Ustawy wstecz. Jest on uzasadniony dobrem osób, które w przyszłości mogłyby zostać pokrzywdzone przez sprawców najcięższych przestępstw na tle seksualnym.

Sąd Okręgowy w całości podziela także stanowisko strony pozwanej, że publikacja danych w Rejestrze nie jest sprzeczna z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) (...) z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, gdyż zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. d rozporządzenie to nie ma zastosowania do przetwarzania danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom. Niewątpliwie prowadzony przez Ministra (...) Rejestr służy ochronie bezpieczeństwa publicznego i zapobieganiu przestępczości.

Z tych względów działanie pozwanego polegające na umieszczeniu danych powoda w Rejestrze Sąd Okręgowy uznał za zgodne z prawem, co wyłącza odpowiedzialność pozwanego na podstawie art. 24 i 448 k.c.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez pozwanego z uwagi na sytuację osobistą i majątkową powoda, która była podstawą zwolnienia go od kosztów sądowych, a wynikającą z wieloletniego odbywania kary pozbawienia wolności, a po jej zakończeniu, zgodnie z punktem IV wyroku z dnia 15 września 2015 r., umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Zdaniem Sądu, również charakter sprawy związany z działaniem ustawy wstecz, co mogło być odbierane przez powoda, jako wstecznie i dodatkowo wymierzona kara za popełnione przestępstwo, przemawiał za zastosowaniem art. 102 k.p.c.

Sąd Okręgowy przyznał pełnomocnikom z urzędu powoda wynagrodzenie na podstawie § 2 pkt 5 i § 8 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

W apelacji od wyroku powód zaskarżył go w punkcie pierwszym – oddalającym powództwo i zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 29 ust. 1 i art. 30 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz.U.2020.152) poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 29 ust. 1 pkt 1 lit. a i pkt 2 zamiast przepisu art. 30, który w stanie faktycznym niniejszej sprawy winien stanowić podstawę rozstrzygnięcia ze skutkiem uwzględnienia powództwa w całości. Wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w

całości oraz o przyznanie na rzecz pełnomocnika powoda z urzędu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako oczywiście bezzasadna nie zasługuje na uwzględnienie i sprowadza się do gołosłownej polemiki z zaskarżonym wyrokiem i motywami Sądu pierwszej instancji. Stan faktyczny w sprawie jest bezsporny i Sąd Apelacyjny przyjmuje ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego za własne.

Zarzut naruszenia prawa materialnego jest chybiony. Bez wątplenia przepis art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 wymienionej wyżej ustawy stanowi wyjątek od wynikającej z jej art. 30 zasady niedziałania prawa wstecz i daje on podstawę do umieszczenia danych powoda w Rejestrze publicznym. Odwoływanie się więc do wcześniejszych niż wejście w życie tej ustawy: daty popełnienia przez powoda czynu karalnego i daty uprawomocnienia się wyroku karnego skazującego powoda jest bezprzedmiotowe.

Sąd Apelacyjny nie dostrzega też wykluczających się wzajemnie przesłanek stosowania art. 29 i art. 30 ustawy. Powód zresztą sam ich nie wymienił. Przepis art. 29 ustawy to *lex specialis* wobec jej art. 30 i zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali* wyłącza stosowanie art. 30 ustawy. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił *ratio legis* jego wprowadzenia w postaci potrzeby ochrony na przyszłość potencjalnych ofiar sprawców najcięższych przestępstw na tle seksualnym. Przepis art. 29 ust. 1 ustawy dla celów prewencyjnych pozwala na ujawnienie w Rejestrze publicznym danych osoby, która popełniła zakwalifikowane jako najpoważniejsze przestępstwo na tle seksualnym i została za nie prawomocnie skazana przed wejściem w życie powołanej wyżej ustawy, a więc również powoda.

Podkreślić przy tym trzeba domniemanie konstytucyjności obowiązującej normy prawnej rangi ustawowej.

W tym stanie rzeczy prawidłowa jest konkluzja o braku bezprawności po stronie pozwanego działającego zgodnie z obowiązującą ustawą, co wyklucza uwzględnienie powództwa i apelacji.

Sąd Apelacyjny ma świadomość istnienia art. 417² k.c., w myśl którego jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności. Przepis ten nie był wskazywany jako podstawa prawna żądania, niemniej Sąd Apelacyjny ocenił żądanie pozwu również w tym aspekcie z uwagi na powinność kontroli z urzędu prawidłowości zastosowania prawa materialnego.

Biorąc pod uwagę stan faktyczny ustalony w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny stwierdza, że brak jest względów słuszności uzasadniających uwzględnienie powództwa. W sytuacji, gdy powód popełnił w warunkach powrotu do przestępstwa czyn nieakceptowalny zarówno w świetle polskiego porządku prawnego, jak i norm społecznych i moralnych, w wyniku którego pokrzywdzone zostało dziecko, okoliczność, że w związku z tym czynem ujawniono dane osobowe skarżącego jako sprawcy przestępstwa, nie uzasadnia przyjęcia, iż istnieją takowe względy słuszności. W szczególności argumentem za zastosowaniem art. art. 417² k.c. nie jest obecna sytuacja życiowa powoda, bowiem stanowi ona właśnie konsekwencję popełnienia wymienionego czynu.

Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na mocy art. 385 k.p.c.

Agnieszka Wachowicz-Mazur Dorota Markiewicz Marzanna Góral